

Чабаненко Ю. С.,
асистент кафедри кримінально-правових дисциплін,
Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Кривий Ріг

Максименко А. М.,
здобувачка освітнього ступеня «магістр»,
Криворізький факультет Національного університету
«Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Актуальною проблемою сучасного суспільства є домашнє насильство. Воно має потужний деструктивний вплив, що підриває стабільне функціонування сім'ї як «основного осередку суспільства». Проблема домашнього насильства - це не тільки питання безпеки окремої особистості, а й безпеки держави в цілому.

Ескалація домашнього насильства не може не викликати тривогу українського суспільства. Прояви домашнього насильства небезпечні самою суттю посягань. Вони відбуваються у відношенні одних з найбільш уразливих членів суспільства (спочатку жінок, а потім дітей); в тих відносинах, які сприймаються суспільством як безпечні і повинні забезпечувати підтримку і захист. Однак домашнє насильство не можна розглядати як приватну проблему окремо взятої родини. Хоча в родині проявляються соціальні звички, звичаї, традиції, національні і релігійні мотиви, в ній відбиваються й усі соціальні, економічні, політичні та релігійні перетворення. Цей соціальний інститут як лакмусовий папірець відбиває загострення соціально-економічної обстановки в державі, алкоголізацію і наркотизації населення, тривожність і агресивність суспільства. Це змушує розглядати це питання як проблему всієї держави.

Підкреслює гостроту проблеми ще й той факт, що в Україні на тлі пандемії COVID-19 і режиму самоізоляції збільшилася кількість випадків насильства, і домашнього зокрема. Через режим самоізоляції багато жертв насильства виявилися замкнені в чотирьох стінах з кривдниками. Погіршення економічної ситуації і страх перед невідомим вірусом підвищує рівень емоційної напруженості і кількість побутових конфліктів.

Відповідно до п. в ст. 3 Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, домашнє насильство означає всі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, які відбуваються в лоні сім'ї чи в межах місця проживання або між колишніми чи теперішніми подружжями або партнерами, незалежно від того, чи проживає правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні або незалежно від того, чи проживав правопорушник у тому самому місці, що й жертва, чи ні [1].

Ухвалення всіх необхідних заходів щодо запобігання насильства по відношенню до жінок і домашнього насильства, а також його повторення або ескалації є одним з основних компонентів зобов'язання держави. Необхідні превентивні заходи як стратегічного, так і довгострокового характеру, з тим щоб кинути виклик спотвореним уявленням і змінити менталітет, який виправдовує домашнє насильство.

Поліція є найважливішим інститутом громадської безпеки, і в першу чергу реагує на випадки домашнього насильства. Тому вона грає важливу роль у запобіганні ескалації насильства і рецидивізму. Втручання поліції у випадки домашнього насильства на ранньому етапі не тільки знижує ймовірність подальшого насильства, а й має величезне значення для направлення жертв до відповідних служб, а також для демонстрації потенційним правопорушникам і суспільству в цілому того, що система правосуддя побудована на абсолютній нетерпимості до насильства.

Було розроблено безліч різних моделей ефективного реагування поліції на випадки домашнього насильства. Вони включають застосування стандартизованих протоколів реагування на події, створення спеціальних поліцейських підрозділів або призначення спеціальних співробітників поліції, які займаються виключно справами про домашнє насильство, і вдосконалення роботи поліції на рівні громад. Рекомендації Ради Європи, взяті з Резолюції ЄС про насильство по відношенню до жінок 1986 р. припускають, що в кожному поліцейському підрозділі повинен бути як мінімум один співробітник, який спеціалізується на справах про домашнє насильство [2, р. 20]. Першочергового значення мають доступність органів поліції і їх здатність реагувати на потреби жертви.

Судова практика ЄСПЛ чітко вказує, що стаття 3 Конвенції вимагає від влади активно втручатися у справи про домашнє насильство для захисту жертв і запобігання повторного насильства. Поліція повинна діяти на випередження, не чекаючи конкретних прохань від жертви [3], і повинна вживати заходів щодо запобігання насильства, які є ефективними на практиці [4; 5; 6].

У міжнародних стандартах чітко вказано, що «обов'язкове, періодичне і ефективне нарощування потенціалу, освіта і професійна підготовка» повинні бути забезпечені широкому колу фахівців, які в змозі запобігати домашньому насильству, якщо вони визнають наявність проблеми і знають, як на неї реагувати належним чином [7]. Що стосується професійної підготовки, то до найважливіших груп, для яких вона повинна бути організована, відносяться: співробітники правоохоронних органів (включаючи судово-медичний персонал), судових органів (судді і прокурори), законодавці, медичні працівники, працівники освіти, а також працівники соціальної сфери і сфери соціального забезпечення.

Список використаних джерел

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська Конвенція). *Довідник для членів парламенту*. Київ: «К.І.С.», 2014. 108 с. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>.

2. Kelly L. Combating violence against women : minimum standards for support services. *Council of Europe*. Strasbourg, September 2008, 66 p.

3. Abdel-Monem T. Opuz v. Turkey : Europe's Landmark Judgment on Violence Against Women. *Human Rights Brief* 17. 2009, № 1. P. 29–33.

4. Case Summary Eremia and Others v. The Republic of Moldova. Application Number 3564/11. *European Court of Human Rights*. 28 May 2013. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-119968>.

5. Case of Mudric v. The Republic of Moldova. Application Number 74839/10. *European Court of Human Rights*. 16 July, 2013. URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805a32b5>.

6. Case of Talpis v. Italy. Application Number 41237/14. *European Court of Human Rights*. 2 March, 2017. URL: <https://jurisprudencia.mpd.gov.ar/Jurisprudencia/Talpis%20v.%20Italia.pdf>.

7. Загальні рекомендації, ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок №1–37. *CEDAW*, 2019. 332 с.